

Vady dřeva – Ostatní přirozené vady I (část 6/8)

Stromy během svého života musí čelit nejen měnícím se přírodním podmínkám prostředí, ve kterém se vyskytují, ale taktéž živým organismům, po jejichž střetu na sobě často nesou viditelné známky.

Stromy během svého života musí čelit nejen měnícím se přírodním podmínkám prostředí, ve kterém se vyskytují, ale taktéž živým organismům, po jejichž střetu na sobě často nesou viditelné známky.

Do skupiny poškození živými organismy patří:

- poškození dřevokaznými houbami,
- poškození dřevokazným hmyzem,
- poškození ptactvem,
- poškození cizopasnými rostlinami.

Napadení dřeva houbami

Houby jsou podivuhodným organismem, mezi nímž a stromy může panovat vzájemně výhodná symbióza. Mohou například prostřednictvím svých vláken, kterých mohou být v jedné lžičce zeminy i celé kilometry, předávat signály z jednoho stromu na strom další. Toto protkání lesní půdy je někdy označováno jako „Wood-Wide-Web“. 1 Houby ale mnohdy zaujímají i pozici parazita a život stromům citelně ztěžují, což může vést až k jejich záhubě.

Z hlediska třídění rozeznáváme pět vad způsobených parazitními houbami:

- zbarvení jádra,
- zbarvení běli,
- zapaření,
- hniloba,
- trouchnivost.

Zbarvení jádra patří mezi činnosti hub k nežádoucím, avšak v počátku jeho rozvoje život stromu neohrožujícím. Dochází k němu působením dřevokazných nebo dřevozbarvujících hub, které do struktury stromu vnikají v místech jeho poranění. Pokud se strom pokácí, zpravidla nedochází k dalšímu šíření nákazy a kulatina se vzhledem k pouze zanedbatelnému snížení pevnosti může použít pro další zpracování. Pro své zajímavé zbarvení je častým i využití zbarveného dřeva k dekorativním účelům.

Na rozdíl od zbarvení jádra je **zbarvení běli** způsobováno pouze dřevozbarvujícími houbami. To prakticky znamená, že vada je pouze estetická a nedochází ke snížení pevnosti dřeva. Nejčastější je zamodrávání dřeva, ale plodnice hub,

případně pigment vyloučený hyfy, může dřevo barvit i do zelena, oranžova, žluta, růžova či dohněda. Ač se může rozvinout již u rostoucích stromů vzniká zpravidla až na pokáceném dříví, pokud tomu především okolní podmínky, vhodná teplota a vlhkost, nahrávají. Z čehož vyplývá, že vznik a rozvoj vady můžeme výrazně ovlivňovat prostorem, ve kterém dřevo uskladníme.

Hnilobu můžeme chápat jako vnější znak působení dřevokazných hub a jiných organismů rozkládajících dřevo a prakticky největší nebezpečí, kterému stromy čelí při svých zraněních. Hniloba dřeva vzniká tím, že dřevokazné organismy začnou vylučovat látky, jež rozkládají buněčné stěny dřeva. To vede k druhotným projevům jako je textura a struktura dřeva nebo změna barvy v odstínech bílé, hnědé a šedé. Přičemž podle vnějšího vzhledu rozlišujeme hnilobu korozivní, kdy je napaden lignin, takže ve dřevě vznikají oválné dutiny a hnilobu destruktivní, při níž se mění celkový objem dřeva a dřevo se kostkovitě rozpadá. Bílou hnilobu například způsobuje u nás nejškodlivější parazitická houba václavka obecná.²

Pomyslnou konečnou fází rozkladu dřeva hnilobou je **trouchnivost**, kdy po zcela rozrušeném dřevě přeměněném houbami na prach zeje prázdná dutina. Takováto kulatina už se používá pouze jako palivo.

Poškození dřevokazným hmyzem

Dřevokazného hmyzu živícího se různými částmi stromu je nepřehledné množství druhů. Některým druhům chutná dřevo samotné, jiné druhy poškozují kořeny a další se usidlují v zelených listech. Hmyz bývá také velmi často vymezen na jeden druh dřeviny, jak velmi často napovídají přívlastky jejich jmen. Při rozsáhlém napadení strom odumírá v důsledku nedostatku vody a živin, jejichž přenosové dráhy jsou hmyzem nenávratně poškozeny. Hmyz rád napadá i šťavnaté pupeny a výhony, což je příčinou deformovaných větví, potažmo celého stromu.

Stromy mohou být pro hmyz i nepřímým druhem potravy, kdy tvorbou chodbiček si vytvářejí prostor pro pěstování různých hub, jimiž se následně živí.

Nejčastějšími škůdci českých lesů jsou lýkožrout smrkový nebo pilořitky u jehličnanů, přičemž listnaté stromy nejčastěji napadají drvopeň obecný, kozlíček topolový anebo tesařík dubový.²

Z hlediska vad vzniklé požerky výrazně snižují jakost dřeva, i když poškození bývá ve velké míře jen povrchové.

Poškození dřeva ptactvem

Účinným pomocníkem pro boj s dřevokazným hmyzem jsou ptáci, kteří vyhledávají napadené stromy, respektive hmyz, hloubící si ve stromech své chodbičky. Ptáci se ale i larvám hmyzu dostávají poměrně nevybíravým způsobem a tak se mohou otvory a dutiny jimi vytvořené stát vstupem pro jiné cizopasníky. Na jednu stranu to může být zkázou pro jeden strom, ale na stranu druhou záchranou celého společenství.

Poškození cizopasnými rostlinami

Poškození stromu, které působí podobné škody jako dřevokazný hmyz, způsobují i cizopasně rostliny. Ty svými kořeny vnikají do struktury dřeva, čímž ve dřevě vytvářejí otvory a odebírají stromu vodu a minerální látky. Na stromy jim pomáhají především ptáci, kteří se živí jejich bobulemi.

Nejnámějším rostlinným cizopasníkem, který je jedním ze symbolů Vánoc, je jmelí bílé. Popínavý břečťan je naopak pro strom neškodný a využívá strom pouze jako mechanickou oporu.²

Narozdíl od poškození hmyzem se vada vyskytuje především v horních větvích a proto nesnižují nijak podstatně výtěžnost

dřeva.

Zdroje

1. WOHLLEBEN, Peter. Tajný život stromů: co cítí a jak komunikují : objevování fascinujícího světa. Ráječko: Kazda, 2016. ISBN 978-80-905788-6-9. DOI 10.1104/pp.010816.
2. FRIESS, František, Jan REISNER a Aleš ZEIDLER. Materiály I: pro UO Truhlář. Praha: Informatorium, 2008. ISBN 978-80-7333-070-5.
3. Lexikon vad dřeva [online]. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2010 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: http://fld.czu.cz/~zeidler/lexikon_vad/index.htm